

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА»

ВЛАСОВА ІННА ВОЛОДИМИРІВНА

УДК 658.14:330.341.1(043.3)

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ

Спеціальність 08.00.08 – Гроші, фінанси і кредит

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Київ – 2012

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана на кафедрі банківських інвестицій ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України, м. Київ

Науковий керівник: кандидат економічних наук, доцент
Смірнова Ольга Олегівна,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»,
доцент кафедри банківських інвестицій

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Алексєнко Людмила Михайлівна,
Тернопільський національний економічний університет,
професор кафедри фінансів суб'єктів
господарювання і страхування

кандидат економічних наук, доцент
Румик Ігор Іванович,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ,
доцент кафедри фінансів та банківського бізнесу

Захист відбудеться «17» лютого 2012 р. о 12 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.006.04 у ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» за адресою: 03680, м. Київ, проспект Перемоги, 54/1, ауд. 203.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці ДВНЗ «Київський національний університет імені Вадима Гетьмана» за адресою: 03113, м. Київ, вул. Дегтярівська, 49-г, ауд. 601.

Автореферат розісланий «17» січня 2012 р.

Вчений секретар спеціалізованої вченої ради,
кандидат економічних наук, професор

А.М. Поддєрьогін

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Сучасна інноваційна модель розвитку економіки потребує розробки масштабних і ефективних інноваційних проектів та концентрації фінансових ресурсів для їх впровадження. Реалізація інноваційних проектів суттєво впливає на прискорення модернізації економіки, підвищення її конкурентоспроможності та інвестиційної привабливості. Тому все більшого значення набуває створення сприятливих умов для розробки й ефективної реалізації інноваційних проектів. Найефективнішим стимулом для активізації інноваційної діяльності є фінансова складова, тому питання, пов'язані з формуванням і удосконаленням системи фінансового забезпечення інноваційних проектів, набувають особливої актуальності. Обмеженість фінансових ресурсів для реалізації інноваційних проектів, тривалість терміну їх окупності та високий рівень ризику посилюють вимоги до формування системи фінансового забезпечення інноваційних проектів з метою досягнення своєчасного й ефективного впровадження інновацій та отримання ефекту від реалізації таких проектів. Цим обґрунтовується важливість дослідження питань фінансового забезпечення інноваційних проектів, його економічної суті, структури джерел, форм та методів формування фінансових ресурсів та ефективності їх використання.

Дослідження теоретичних засад фінансового забезпечення інноваційної діяльності, економічного обґрунтування інноваційних проектів, впливу інноваційних процесів на економічне зростання здійснили в своїх працях відомі зарубіжні вчені: М. Додгсон, В. Зомбарт, П. Квінтас, М. Кондратьєв, Ю. Морозов, Д. Мессі, Р. Мюллер, Б. Санто, Б. Твісс, Д. Уїлд, І. Фішер, Й. Шумпетер. Значний внесок у дослідження вказаних вище питань зробили вітчизняні науковці: В.П. Александрова, Л.М. Алексеєнко, Ю.М. Бажал, О.Д. Василик, Г.В. Возняк, А.С. Гальчинський, А.А. Даниленко, О.І. Жилінська, М.І. Крупка, А.Я. Кузнєцова, О.О. Лапко, Т.В. Майорова, Л.І. Нейкова, С.В. Онишко, В.М. Опарін, В.Л. Осецький, А.А. Пересада, І.І. Румик, Д.М. Черваньов, О.М. Юркевич.

Переважає більшість досліджень присвячена загальнотеоретичним засадам інновацій та інноваційної діяльності. Разом з тим, залишається низка питань, які потребують додаткового дослідження, а саме: побудова цілісної системи фінансового забезпечення інноваційних проектів, обґрунтування принципів та підходів щодо вибору джерел фінансових ресурсів та оптимізації структури фінансування інноваційних проектів, а також оцінки ефективності реалізації інноваційних проектів для прийняття інвестиційних рішень.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана відповідно до плану науково-дослідних робіт кафедри банківських інвестицій ДВНЗ “Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана” як складова частина комплексних науково-дослідних тем: “Оцінювання інвестиційних процесів в нових умовах господарювання” (державний реєстраційний номер 0107U001840), “Формування інвестиційних ресурсів в Україні” (державний реєстраційний номер 0111U000292). Особистий внесок автора полягає в розробці теоретичних і практичних рекомендацій щодо формування та удосконалення системи фінансового забезпечення інноваційних проектів в Україні.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є поглиблення

загальнотеоретичних засад фінансового забезпечення інноваційних проектів та обґрунтування практичних рекомендацій щодо формування й ефективного використання фінансових ресурсів в інноваційній діяльності.

Реалізація поставленої мети зумовила необхідність вирішення таких завдань дослідження:

- узагальнити наукові підходи до визначення поняття “фінансове забезпечення”;
- з’ясувати та уточнити економічний зміст поняття “інноваційний проект”;
- дослідити і поглибити теоретичні засади фінансового забезпечення інноваційних проектів;
- проаналізувати сучасний стан, структуру та динаміку фінансового забезпечення інноваційної діяльності в Україні;
- узагальнити напрями та провести оцінку державної фінансової підтримки інноваційних проектів;
- дослідити фінансування інноваційних проектів за рахунок приватних фінансових ресурсів;
- оцінити вплив різних джерел фінансового забезпечення інноваційних проектів на економічне зростання в Україні;
- вдосконалити методику оцінки ефективності інноваційних проектів;
- розробити пропозиції щодо підвищення ефективності використання наявних фінансових ресурсів в процесі реалізації інноваційних проектів.

Об’єктом дослідження є фінансове забезпечення реалізації інноваційних проектів суб’єктами господарювання.

Предметом дослідження є сукупність фінансових відносин, що виникають у процесі формування та використання фінансових ресурсів при реалізації інноваційних проектів.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої в роботі мети використано різні методи: діалектичний метод – для визначення причинно-наслідкових зв’язків між явищами та процесами у сфері інноваційної діяльності; логічного узагальнення – під час аналізу еволюції підходів до трактування понять “інноваційний проект”, “інновація”, “фінансові ресурси”, “фінансове забезпечення” (розд. 1); синтезу та системного аналізу – для розкриття основ понятійного апарату (розд. 1) і розробки основних напрямів удосконалення системи фінансового забезпечення інноваційних проектів (розд. 3); ретроспективного, порівняльного, статистичного аналізу та аналітичного групування – для дослідження та оцінки стану, тенденцій інноваційної діяльності в Україні і структурних диспропорцій у фінансуванні інноваційних проектів (розд. 2); аналогій – для оцінки ступеня державної участі у фінансуванні інноваційних проектів в Україні порівняно із розвинутими країнами (розд. 2); кореляційно-регресійного аналізу при визначенні кількісних параметрів взаємозв’язку та взаємовпливу різних джерел фінансових ресурсів на валовий внутрішній продукт (розд. 3). Для вирішення конкретних завдань дослідження використано методи динамічної оцінки ефективності, засновані на дисконтуванні грошових потоків (розд. 3). У роботі широко використано динамічні ряди та графічний метод.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативні акти Верховної

Ради України, Кабінету Міністрів України, Міністерства фінансів України, Національного банку України, Державного агентства України з інвестицій та розвитку, Державного агентства з питань науки, інновацій та інформатизації України, офіційні статистичні матеріали Державного комітету статистики України, результати досліджень зарубіжних і вітчизняних учених з питань фінансового забезпечення інноваційного розвитку.

Наукова новизна одержаних результатів. Наукова новизна дисертації полягає в комплексному дослідженні теоретичних засад та розробці практичних рекомендацій щодо вдосконалення фінансового забезпечення реалізації інноваційних проектів.

Основні результати, які визначають наукову новизну дисертаційного дослідження, полягають у наступному:

вперше:

- обґрунтовано методичний підхід до вибору джерел фінансових ресурсів з метою їх диференціації та концентрації на окремих етапах реалізації інноваційних проектів за умов високого рівня невизначеності та ризику тимчасового розриву між витратами і отриманими економічними результатами, значної капіталомісткості проектів, збільшення можливості комерціалізації інноваційних продуктів в міру наближення до кінцевого результату. Доведено необхідність зменшення питомої ваги державних і збільшення частки приватних джерел фінансування інноваційних проектів на кожному наступному етапі інноваційного процесу. Це дозволить підвищити ефективність використання фінансових ресурсів в процесі реалізації інноваційних проектів;

удосконалено:

- класифікацію інноваційних проектів на основі доповнення ознакою: за ступенем включення етапів інноваційного процесу в життєвий цикл інноваційного проекту. У результаті виокремлено два види інноваційних проектів: з повним циклом, які включають всі етапи інноваційного процесу: фундаментальні і прикладні науково-дослідні роботи, дослідно-конструкторські та експериментальні роботи, етап комерціалізації інновацій; з неповним циклом, які передбачають часткове виконання вище вказаних етапів інноваційного процесу. Це дозволить розмежувати потенційні джерела та форми фінансового забезпечення за інноваційними проектами з повним та неповним циклами;

- трактування понять “фінансове забезпечення інноваційних проектів” як сукупності можливостей суб’єктів господарювання щодо формування фінансових ресурсів в необхідних обсягах у визначений час та ефективне їх використання для реалізації інноваційних проектів та “система фінансового забезпечення інноваційних проектів” як комплексу взаємопов’язаних елементів, який містить суб’єкти та об’єкти, джерела, форми, важелі впливу на формування й використання фінансових ресурсів для ефективної реалізації інноваційних проектів, що дало змогу розкрити структуру та здійснити комплексний аналіз фінансового забезпечення інноваційних проектів;

- обґрунтування принципів фінансового забезпечення інноваційних проектів, а саме: пріоритетності інноваційних проектів, диверсифікації джерел і форм фінансування, оптимізації структури джерел фінансового забезпечення, що

сприятиме раціоналізації вибору джерел фінансування в умовах обмеженості фінансових ресурсів. Це дозволить поглибити теоретичні засади фінансового забезпечення інноваційних проектів в частині конкретизації вимог до відбору й оцінки ефективності інноваційних проектів;

набули подальшого розвитку:

- визначення кількісних параметрів впливу державних і приватних джерел фінансування інноваційних проектів на валовий внутрішній продукт (ВВП) країни на основі побудови кореляційно-регресійних моделей. Це дозволило встановити, що фінансування інноваційних проектів за рахунок державних і приватних джерел позитивно впливає на обсяг ВВП, а також спрогнозувати його зміни залежно від джерел фінансування та виявити, що за існуючих умов темпи зростання обсягів джерел – повільні і суттєво не впливають на ВВП країни;

- підходи до оцінки ефективності інноваційних проектів в частині удосконалення показника чистої теперішньої вартості шляхом корегування грошового потоку від інноваційного проекту на величину фінансового важеля, що дозволить врахувати ризик структури капіталу при прийнятті інвестиційних рішень;

- пропозиції щодо підвищення ефективності використання наявних фінансових ресурсів в процесі реалізації інноваційних проектів, зокрема через: запровадження низки законів про науково-технічну та інноваційну діяльність; удосконалення застосування програмно-цільових методів управління та реалізації науково-технічних й інноваційних пріоритетів; визначення пріоритетних напрямів фінансування інноваційних програм і проектів; забезпечення дієвості стимулів на основі реформування державної амортизаційної політики, спрямування ресурсів банківських і небанківських фінансових установ на реалізацію інноваційних проектів, створення умов для залучення потенційних учасників ринку венчурних інвестицій, застосування заходів для активізації залучення іноземних інвестицій.

Практичне значення одержаних результатів визначається обґрунтованими висновками й практичними рекомендаціями щодо вдосконалення джерел формування та напрямів спрямування фінансових ресурсів з метою забезпечення реалізації інноваційних проектів підприємств.

Пропозиції щодо доцільності зміни методів державної фінансової підтримки інноваційних проектів шляхом запровадження моделі інноваційного розвитку і приватно-державного партнерства, співфінансування проектів з боку держави використано фахівцями Національного агентства екологічних інвестицій України під час роботи з портфелем проектів цільових екологічних інвестицій (довідка № 131/21/7 від 15 лютого 2010 р.). Рекомендації щодо необхідності підтримки інвестицій у впровадження інновацій для розвитку інноваційного і промислового сектору з метою зміцнення інноваційного потенціалу, конкурентоспроможності регіону прийнято до уваги Виконавчим комітетом Хмельницької міської ради в процесі розробки Стратегічного плану економічного розвитку міста Хмельницького на 2011 р. (довідка № 02-11-1245 від 29 вересня 2011 р.).

Розробки дисертанта, сформульовані пропозиції та практичні рекомендації щодо заходів, спрямованих на фінансове забезпечення інноваційних проектів і стимулювання розвитку інновацій в Україні, були апробовані Інвестиційно-консалтинговою групою під час підготовки та проведення Міжнародного ярмарку

“Україна відкрита для інвестицій” (17-18 квітня 2008 р., Київ) та міжнародного форуму “ЄВРО-2012. Інфраструктура. Інвестиції. Інновації” (7-10 жовтня 2008 р., Київ) (довідка № 19092011/2 від 19 вересня 2011 р.). Пропозиції щодо вдосконалення показників оцінки ефективності інноваційних проектів використано в методиці оцінки ефективності інноваційних проектів при кредитуванні ПАТ “АКБ Банк” (довідка № 162/20 від 20 вересня 2011 р.).

Окремі положення дисертаційної роботи з вибору адекватних джерел і форм фінансування інноваційних проектів за етапами інноваційного процесу успішно використовуються Дочірнім підприємством “Автоскладальний завод № 1” ПАТ “АК “Богдан Моторс” при роботі з портфелем інноваційних проектів і розробці стратегії оптимізації джерел їх фінансування (довідка № 225а/07-9 від 8 липня 2011 р.).

Основні теоретичні, методичні положення і результати наукових досліджень дисертанта використані в навчальному процесі кафедри банківських інвестицій при викладанні дисциплін “Інвестування”, “Інвестиційний аналіз” (освітньо-професійна програма підготовки бакалаврів за спеціальністю 6508/1 – Банківська справа), “Проектне фінансування”, “Проектно-кошторисна справа” (освітньо-професійна програма підготовки магістрів за спеціальністю 8501/2 – Фінансування інвестиційних проектів) (довідка від 14 вересня 2011 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота є самостійним завершеним дослідженням. Наукові результати, розробки, висновки та рекомендації, що викладені в дисертації і виносяться на захист, одержані автором особисто.

Апробація результатів дисертації. Основні положення і результати дисертаційного дослідження були викладеними на: 9-й Міжнародній науково-практичній конференції студентів і молодих учених “Економіка і маркетинг в ХХІ сторіччі” (Донецьк, 2008); Міжнародній науково-практичній конференції “Демократичні стандарти врядування й публічного адміністрування” (Львів, 2008); VI Міжнародній науково-практичній конференції “Економічне відродження України” (Київ, 2009); Міжнародній науково-практичній конференції “Демократичне врядування: наука, освіта, практика” (Київ, 2009); Міжнародній науково-практичній конференції студентів, аспірантів та молодих вчених “Інвестиційні та інноваційні складові розвитку внутрішнього ринку України в умовах глобалізації” (Київ, 2009); Міжнародній науково-практичній конференції “Фінансово-кредитний механізм активізації інвестиційного процесу” (Київ, 2010); Международной научно-практической конференции “Научные исследования и их практическое применение. Современное состояние и пути развития 2010” (Одесса, 2010 р.); Міжнародній науково-практичній конференції молодих вчених і студентів “Реформування фінансової системи та стимулювання економічного зростання в нестабільній економіці” (Дніпропетровськ, 2011).

Публікації. За результатами дисертаційного дослідження автором опубліковано 15 наукових праць загальним обсягом 3,6 друк. арк., з них 6 статей у наукових фахових виданнях, 9 – в інших виданнях.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Основний зміст викладено на 191 сторінці комп’ютерного набору. Робота містить 17 рисунків на 10 сторінках, 34 таблиці на 11 сторінках, 22 додатки на 39 сторінках. Список

використаних джерел налічує 119 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми, визначено мету і завдання, об'єкт, предмет і методи дисертаційного дослідження, розкрито наукову новизну, теоретичне і практичне значення одержаних результатів.

У **розділі 1 “Теоретичні засади фінансового забезпечення інноваційних проектів”** узагальнено наукові підходи до тлумачення поняття “фінансове забезпечення”; з'ясовано й уточнено економічний зміст дефініції “інноваційний проект”; розкрито економічний зміст та структуру системи фінансового забезпечення інноваційних проектів.

За результатами критичного аналізу та узагальнення поглядів економістів, в дисертації запропоновано авторське трактування інноваційного проекту як комплексу документально затверджених взаємопов'язаних інноваційних заходів, спрямованих на створення, впровадження та реалізацію інновацій з метою отримання певного ефекту в умовах обмеженості термінів і фінансових ресурсів.

Систематизовано класифікацію інноваційних проектів за ознакою ступеня включення етапів інноваційного процесу в життєвий цикл інноваційного проекту. Виділено два види інноваційних проектів (рис.1): 1) з повним циклом, які включають всі етапи інноваційного процесу, а саме: фундаментальні і прикладні науково-дослідні роботи, дослідно-конструкторські та експериментальні роботи, етап комерціалізації інновацій; 2) з неповним циклом, які передбачають часткове виконання вище вказаних етапів інноваційного процесу. Це дозволило розмежувати потенційні джерела і форми фінансового забезпечення за інноваційними проектами з повним та неповним циклами та запропонувати диференціацію джерел фінансування інноваційних проектів за окремими етапами їх реалізації. Доведено необхідність зменшення питомої ваги державних і збільшення частки приватних джерел фінансування інноваційних проектів на кожному наступному етапі інноваційного процесу, оскільки у міру наближення до завершального етапу інноваційного процесу зменшується ступінь невизначеності щодо успішності його виконання і отримання прибутку.

У результаті дослідження теоретичних засад фінансового забезпечення інноваційних проектів, виокремлено кількісний та якісний підходи до з'ясування економічного змісту фінансового забезпечення. Кількісний підхід передбачає розгляд фінансового забезпечення як сукупності фінансових ресурсів, якісний – як здатності або можливості створювати умови для використання фінансових ресурсів.

На основі синтезу обох підходів запропоновано авторське трактування, згідно з яким фінансове забезпечення інноваційних проектів – це сукупність можливостей суб'єктів господарювання щодо формування фінансових ресурсів в необхідних обсягах у визначений час та ефективно їх використання для реалізації інноваційних проектів.

Доведено, що наявні принципи фінансового забезпечення інноваційних проектів доцільно доповнити принципами: а) пріоритетності інноваційних проектів, що передбачає мобілізацію фінансових ресурсів і їх спрямування

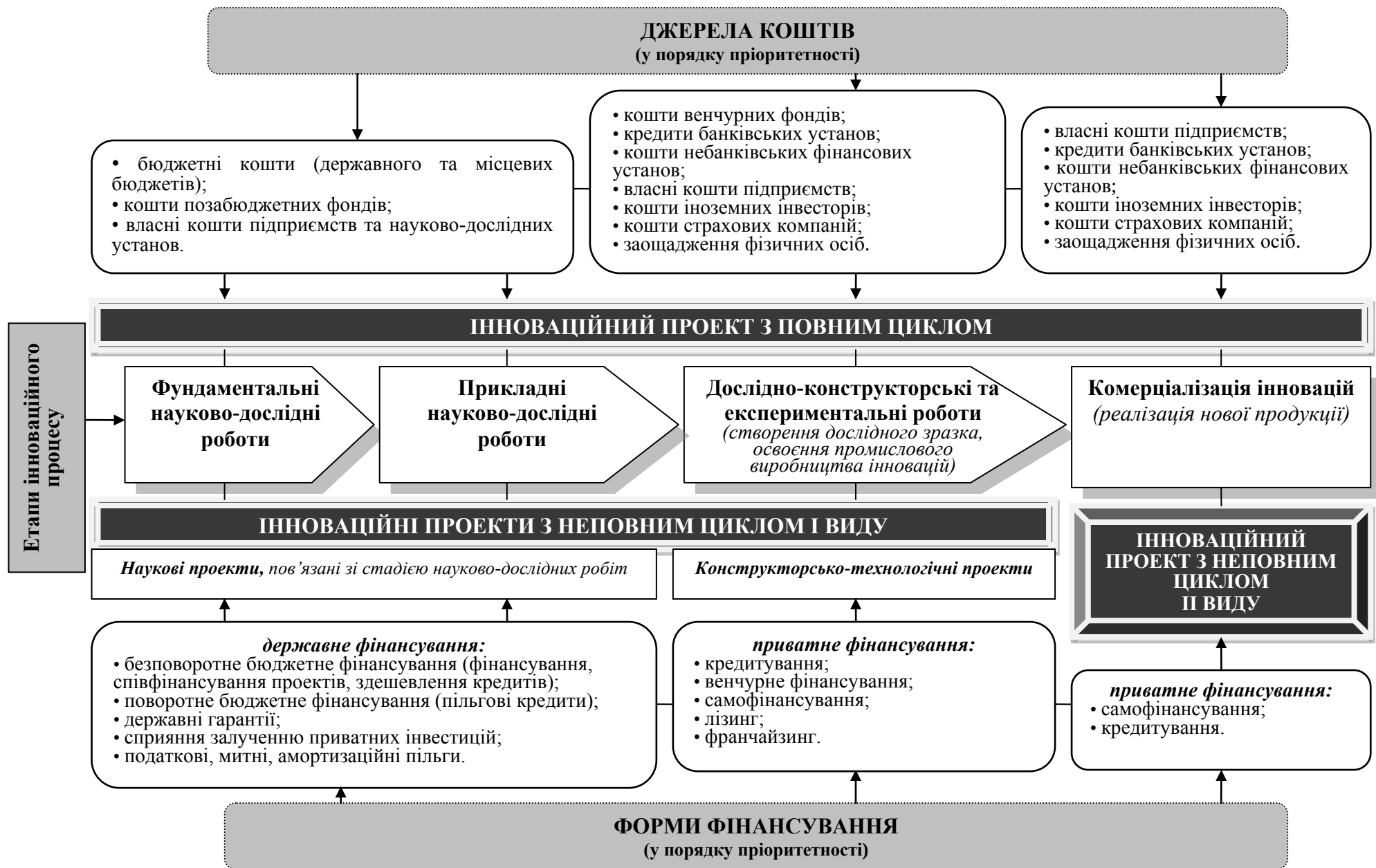

Рис. 1. Розподіл джерел і форм фінансування інноваційних проектів за етапами інноваційного процесу та видами інноваційних проектів*

*Розроблено автором самостійно

на впровадження стратегічно важливих інноваційних проектів;б) чіткої диверсифікації джерел і форм фінансування – формування фінансових ресурсів з різних джерел та їх використання для забезпечення реалізації інноваційних проектів з повним та неповним циклами; в) оптимізації структури джерел фінансового забезпечення – визначення оптимальних співвідношень обсягу фінансових ресурсів, які спрямовано на реалізацію інноваційних проектів, оскільки оптимальна структура фінансових ресурсів забезпечує фінансову рівновагу розвитку організації в процесі здійснення нею інноваційної діяльності, а неоптимальний її варіант генерує ризики порушення фінансової стійкості і платоспроможності.

Поняття “система фінансового забезпечення інноваційних проектів” визначено як комплекс взаємопов’язаних елементів, який містить суб’єкти, об’єкти, джерела, форми, важелі впливу на формування й використання фінансових ресурсів для ефективної реалізації інноваційних проектів.

У розділі 2 “Аналіз фінансового забезпечення інноваційних проектів в Україні” здійснено дослідження стану, структури та динаміки фінансового забезпечення інноваційної діяльності; систематизовано напрями та проведено оцінку державної фінансової підтримки реалізації інноваційних проектів; досліджено фінансування інноваційних проектів за рахунок приватних фінансових ресурсів.

У дисертаційній роботі автором було проаналізовано стан фінансового забезпечення інноваційної діяльності (табл. 1) і визначено основні тенденції.

Таблиця 1

Обсяги і структура джерел фінансування інноваційної діяльності у промисловості впродовж 2006-2010 рр.*

Джерела фінансування	Роки									
	2006		2007		2008		2009		2010	
	млн. грн.	%	млн. грн.	%	млн. грн.	%	млн. грн.	%	млн. грн.	%
Власні кошти	5211,4	84,6	7969,7	73,7	7264,0	60,6	5169,4	65,0	4775,2	59,4
Державний бюджет	112,5	1,8	144,8	1,3	336,9	2,8	127,0	1,6	87,0	1,1
Місцеві бюджети	15,9	0,3	7,3	0,1	15,8	0,1	7,4	0,1	5,7	0,1
Позабюджетні фонди	-	-	0,1	0,001	-	-	1,7	0,02	0,9	0,01
Вітчизняні інвестори	26,3	0,4	26,2	0,2	169,5	1,4	31,0	0,4	31,0	0,4
Іноземні інвестори	176,2	2,9	321,8	3,0	115,4	1,0	1512,9	19,0	2411,4	30,0
Кредити	520,5	8,4	2000,7	18,5	4044,9	33,7	941,6	11,8	626,1	7,8
Інші	97,2	1,6	350,4	3,2	47,7	0,4	158,9	2,0	108,1	1,3
Всього	6160,0	100,0	10821,0	100,0	11994,2	100,0	7949,9	100,0	8045,5	100,0

* Джерело: складено автором на основі даних статистичного збірника Наукова та інноваційна діяльність в Україні : стат. зб. / Держкомстат України. – К. : ДП “Інформ.-вид. центр Держкомстату України”, 2011.

В результаті проведеного аналізу встановлено:

1) основним джерелом фінансування інноваційної діяльності в Україні є власні кошти підприємств, частка яких у загальній структурі впродовж 2006-2010 рр.

становить 60-85% (у 2010 р. – 59,4% або 4,8 млрд. грн., що на 0,4 млрд. грн. менше порівняно з 2009 р.);

2) скорочення обсягу фінансування інноваційних робіт за рахунок коштів державного бюджету, що становили лише 1-3% протягом 2006-2010 рр. Обсяг фінансування інноваційних робіт у 2010 р. за рахунок коштів державного бюджету скоротився на 40 млн. грн. і становив 87,0 млн. грн., що склало лише 1,1%;

3) низьку активність банків, вітчизняних та іноземних інвесторів. У 2010 р. порівняно з 2008 р. зменшилось фінансове забезпечення інноваційної діяльності за рахунок банківського кредитування (з 33,7% у 2008 р. до 7,8% у 2010 р.) та коштів вітчизняних інвесторів (з 1,4% у 2008 р. до 0,4% у 2010 р.) у зв'язку із економічною нестабільністю.

Такий стан фінансування відображається на результативності інноваційної діяльності в українській промисловості в напрямку її погіршення, про що свідчить зниження показника питомої ваги реалізованої інноваційної продукції в загальному обсязі реалізованої промислової продукції у 2010 р. (3,8%) порівняно з 2007 р. (5,9%) на 2,1 в.п. Вищезазначене підтверджує недостатність потенційних джерел формування фінансових ресурсів для належного забезпечення здійснення інноваційної діяльності й реалізації пріоритетних інноваційних проектів в Україні.

В ході дослідження встановлено, що за умов бюджетного дефіциту та дефіциту власних коштів більшості суб'єктів господарювання важливим джерелом фінансового забезпечення мають стати кошти банківських і небанківських фінансових установ.

Аналізуючи інвестиційний потенціал фінансових установ, який може бути спрямований на реалізацію інноваційних проектів можна зазначити, що серед фінансових установ найбільші загальні активи у банків. Станом на кінець 2010 р., вони складають 942,1 млрд. грн. і становлять 86,1% ВВП. Незначною залишається частка довгострокових банківських кредитів наданих суб'єктам господарювання (19,6% ВВП – 214,4 млрд. грн.) і спостерігається зменшення фінансового забезпечення інноваційної діяльності за рахунок банківського кредитування (з 33,7% у 2008 р. до 7,8% у 2010 р.). Причинами слабкої спрямованості ресурсів банків на інноваційну діяльність є: низький рівень їх капіталізації; домінування короткострокових кредитів у кредитному портфелі банків, що пов'язане з нестачею довгострокових пасивів; висока вартість кредитних ресурсів; відсутність правового врегулювання державного гарантування та страхування кредитів на інновації.

Рівень капіталізації небанківських фінансових установ таких як страхові компанії (СК), недержавні пенсійні фонди (НПФ) та інститути спільного інвестування (ІСІ) дуже незначний. Їх загальні активи в 17 разів менше банківських і складають усього 56,6 млрд. грн., або 5,2% ВВП. Це пояснюється тим, що сектор небанківських фінансових установ, особливо НПФ і ІСІ, знаходиться на етапі становлення, недостатністю на внутрішньому ринку надійних фінансових інструментів та відсутністю ліквідного і прозорого фондового ринку. Зроблено висновок, що основним інвестором, з огляду на низьку капіталізацію небанківських фінансових установ мають стати банки. Однак, це можливе лише за умови їх захисту від ризиків, пов'язаних із наданням кредиту.

Дослідження фінансового забезпечення інноваційної діяльності доцільно здійснювати у нерозривному зв'язку з аналізом фінансування сфери досліджень і розробок, які створюють передумови для отримання інновацій, втілених у нових поколіннях техніки, технологій, матеріалів.

За результатами аналізу стану фінансування науково-технічної діяльності в Україні відстежено тенденцію зменшення частки обсягу фінансування наукових досліджень у ВВП при одночасному зростанні загального обсягу їх фінансування (табл. 2). Наукоємність ВВП за рахунок коштів загального фонду державного бюджету у 2010 р. становила 0,34% проти законодавчо визначеного 1,7%. Це підтверджує наявність недофінансування наукових досліджень і розробок на необхідному рівні. За таких обсягів фінансування наукових досліджень (0,83% ВВП за рахунок коштів з усіх джерел та 0,34% ВВП за рахунок коштів державного бюджету) наука виступає затратною галуззю економіки і не спроможна здійснювати функції відтворення матеріально-технічної бази вітчизняного виробництва.

Таблиця 2

Витрати на дослідження і розробки в Україні, % до ВВП*

Показники	Роки				
	2006	2007	2008	2009	2010
ВВП, млн. грн.	544153	720731	948056	914720	1085935
Загальний обсяг фінансування наукових та науково-технічних робіт, млн. грн.	5164,4	6149,2	8024,8	7822,2	8995,9
Частка обсягу фінансування наукових досліджень у ВВП, %	0,95	0,85	0,85	0,86	0,83
Обсяг фінансування за рахунок державного бюджету, млн. грн.	2017,4	2815,4	3909,8	3398,6	3704,3
Частка обсягу фінансування наукових досліджень з державного бюджету у ВВП, %	0,37	0,39	0,41	0,37	0,34

* Джерело: складено автором на основі даних офіційного сайту Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua> – Заголовок з екрана; статистичного збірника Наукова та інноваційна діяльність в Україні : стат. зб. / Держкомстат України. – К. : ДП “Інформ.-вид. центр Держкомстату України”, 2011. – С. 81.

Дієвим прикладом державної фінансової підтримки інноваційних проектів є фінансування технопарків. Бюджетне фінансування технопарків розпочато у 2007 р. й практично закінчено у 2009 р. За період з 2000-2009 рр. технопаркам надано податкових пільг на суму 483 млн. грн., а сплачено до бюджету 931 млн. грн., що свідчить про високу ефективність функціонування технопарків і недостатнє їх державне фінансове стимулювання. Протягом 2005-2007 рр. не приймали інноваційних проектів через наявність мораторію на їх розгляд. Зроблено висновок, що існує пряма залежність ефективного функціонування вітчизняних технопарків від рівня фінансового забезпечення й законодавчої стабільності в державі.

У розділі 3 “Напрями удосконалення фінансового забезпечення інноваційних проектів в Україні” визначено кількісні параметри впливу державних і приватних джерел фінансування інноваційних проектів на ВВП країни на основі кореляційно-регресійного аналізу; удосконалено підходи до оцінки ефективності інноваційних проектів; розроблено пропозиції щодо підвищення ефективності використання наявних фінансових ресурсів в процесі реалізації інноваційних проектів.

З метою виявлення та оцінки впливу державних і приватних джерел фінансування інноваційних проектів на ВВП побудовано кореляційно-регресійні моделі залежності його обсягів від обсягів фінансування інноваційних проектів із різних джерел (табл. 3). На основі значень коефіцієнтів детермінації і кореляції, встановлено, що взаємозв'язок між обсягами ВВП й обсягами фінансування інноваційних проектів за рахунок державних і приватних джерел фінансових ресурсів має нелінійний характер.

Таблиця 3

Залежність обсягів ВВП від обсягів фінансових ресурсів, спрямованих на їх реалізацію за 2000-2010 рр.

Кореляційно-регресійна модель	Коефіцієнт детермінації R^2 , коефіцієнт кореляції R
$Y = 165715,09 + 779,64385X_1 + 70,481107X_2 + 9,4975668X_3$	$R^2 = 0,4533$ $R = 0,6733$
$Y = 0,9405 \cdot x_1^{0,0935} \cdot x_2^{0,6309} \cdot x_3^{0,1708}$	$R^2 = 0,8753$ $R = 0,7662$

Наведені моделі свідчать, що на обсяг ВВП позитивно впливає фінансування інноваційних проектів за рахунок зазначених джерел. Результати кількісної реалізації моделей показали, що найбільші зміни в обсягах ВВП (779,64 млн. грн.) спостерігають за збільшення обсягів державних коштів, виділених на реалізацію інноваційних проектів на 1 млн. грн., що свідчить про вагомий роль і значення держави у цій сфері.

На основі нелінійної багатофакторної моделі визначено показники еластичності, що характеризують відносний приріст обсягу ВВП на одиницю відносного збільшення обсягів фінансування. За збільшення на один відсоток обсягів власних коштів, спрямованих на реалізацію інноваційних проектів, забезпечують приріст обсягу ВВП на 0,631%. Дослідження показало, що наявні обсяги фінансування інноваційних проектів ще не досягли тієї величини, за якої вплив інновацій на зростання обсягів ВВП країни матиме інтенсивний характер.

На основі побудованих кореляційно-регресійних моделей здійснено прогнозування обсягів ВВП в Україні, спрогнозовано його динаміку у 2011-2015 рр.

У дисертації удосконалено підходи до оцінки ефективності інноваційних проектів. Запропоновано визначати показник чистої теперішньої вартості з урахуванням ризику структури капіталу при прийнятті інвестиційних рішень шляхом корегування грошового потоку від інноваційного проекту на величину фінансового важеля:

$$NPV_M = -I_0 + (ROS^N * O_A * Fl * T_{l,t} + N_A * (FIA)) * (E + D) * PVIFA_{r,n},$$

де, NPV – чиста теперішня вартість інноваційного проекту; I_0 – сума початкових інвестицій; ROS^N – рентабельність продаж; O_A – оборотність активів; Fl – фінансовий важіль; $T_{l,t}$ – поправка на кредити і податки; N_A – середня норма амортизаційних відрахувань; (FIA) – питома вага майна, що амортизується, в

активах проекту; E, D – обсяги власних і позичкових коштів відповідно; $PVIFA_{r,n}$ – фактор поточної вартості аннуїтету при ставці r і тривалості n періодів.

Вище вказану формулу апробовано при прийнятті інвестиційного рішення щодо реалізації трьох інноваційних проектів. Внаслідок чого отримані наступні результати (табл. 4).

Таблиця 4

Значення NPV інноваційного проекту за різними підходами

Інноваційні проекти	NPV інноваційних проектів, тис. грн.					
	Традиційний підхід NPV_1	Підхід Д.О. Єндовицького NPV_2	Запропонований підхід NPV_3			
			Структура капіталу, %			
			40/60	20/80	50/50	80/20
A	15974,84	47313,94	39928,29	42394,76	28187,82	25721,30
B	7252,34	39726,71	28321,77	31152,11	15491,43	2661,09
C	4271,53	15023,51	11037,95	13724,07	10800,35	7876,63

З даних, наведених в таблиці, можна спостерігати, що NPV_3 інноваційних проектів, розрахованих за запропонованим підходом, за усіх варіантів структури капіталу коливається в межах NPV_1 за традиційним методом та NPV_2 за Д.О. Єндовицьким: $NPV_1 < NPV_3 < NPV_2$. Однак суттєвою ознакою є те, що NPV_3 враховує вплив збільшення позичкових джерел в структурі капіталу, що проявляється в зменшенні його значення і наближенні до NPV_1 . Таким чином, формулу розрахунку чистої теперішньої вартості за Д.О. Єндовицьким модифіковано з врахуванням рівня фінансового ризику, що забезпечує більшу точність та інформативність результатів для прийняття інвестиційних рішень.

Застосування підходу сприятиме уточненню оцінки фінансової ефективності інноваційних проектів порівняно зі статичними методами. Дозволить точніше врахувати і проаналізувати вплив структури капіталу на рівень ефективності конкретного варіанта капіталовкладень.

Враховуючи обмеженість джерел фінансування інноваційних проектів, необхідно обґрунтовано підходити до питання удосконалення фінансового забезпечення інноваційних проектів в частині обґрунтування пропозицій щодо підвищення ефективності використання наявних фінансових ресурсів в процесі реалізації інноваційних проектів.

Для здійснення ефективної державної підтримки прикладних досліджень і розробок, необхідно, забезпечити цільову орієнтацію стимулів безпосередньо для підприємств, що впроваджують інновації. Запропоновано надавати фінансову підтримку на умовах пільгових субсидій, в окремих випадках – безоплатності для підприємств, що вперше розпочинають інноваційну діяльність. Підтримувати через пряме фінансування за рахунок бюджетних коштів лише галузі, пов'язані з фундаментальними науковими дослідженнями, здатними забезпечити концентрацію коштів на інноваційних, високотехнологічних проектах пріоритетної спрямованості. Надання бюджетних асигнувань на ці проекти доцільно здійснювати у вигляді контрольованих грантів чи субвенцій на конкурсних засадах через уповноважені

державою інноваційні фонди і структури – технопарки. Кожен з таких проектів має отримувати державне фінансування лише частини первісної вартості проекту (наприклад, до 75%) виключно на перших етапах інноваційного процесу із подальшим залученням приватних джерел.

Потребує вдосконалення визначення державних пріоритетів розвитку науки і інновацій, сформування їх ієрархії відповідно до першочерговості або невідкладності; визначення специфічних способів і масштабів державної підтримки або стимулювання з врахуванням рівня відповідальності за їх реалізацію. При формуванні державних наукових і науково-технічних та інноваційних програм, доцільними є: концентрація коштів на обмеженій кількості цільових проектів, спроможних забезпечити випереджаючий розвиток виробництв п'ятого і шостого технологічних укладів та підвищити орієнтацію програм на кінцеву кількісно визначену мету; створення в Україні взаємопов'язаної матричної системи програм (за спрямованістю, цільовими результатами за етапами інноваційного процесу, масштабністю). Зокрема, завдання загальнодержавних (національних) і державних цільових програм мають конкретизувати у відповідних галузевих і регіональних програмах, а позитивні результати виконання наукових і науково-технічних програм необхідно передбачати в інноваційних програмах і проектах, результати ж останніх – в інвестиційних, виробничо-економічних, оборонних та соціально-економічних програмах.

Зазначені заходи сприятимуть недопущенню розпорошення фінансових ресурсів, удосконаленню застосування програмно-цільових методів управління та реалізації науково-технічних й інноваційних пріоритетів.

З метою задіяння приватних джерел для фінансування науково-технічної та інноваційної діяльності, доцільно: створити мережу венчурних та інноваційних фондів як центрів ризикового кредитування; “фонд фондів”, який акумулював би кошти з приватних і державних джерел та розподіляв би їх між іншими фондами, які б в свою чергу спрямовували їх на відповідні напрямки фінансування згідно з програмами; застосовувати механізм державно-приватного партнерства підприємств для залучення приватних джерел фінансування інноваційної діяльності на програмній основі.

Для забезпечення дієвості стимулів на основі реформування державної амортизаційної політики необхідним є: 1) надання підприємствам компетенції щодо самостійного вибору методів амортизації і вільного переходу з прискорених методів на рівномірний у будь-який час; 2) максимального скорочення адміністративних обмежень на проведення прискореної амортизації (за виключенням заборони на право проведення прискореної амортизації для підприємств, ціни на продукцію яких регулюються державою), зокрема дозволити її проведення для активної частини основних фондів незалежно від термінів введення їх у дію; 3) перегляду амортизаційних норм у бік їх збільшення для активної частини фондів з огляду на високу зношеність основного капіталу.

З метою спрямування ресурсів банківських і небанківських фінансових установ на реалізацію інноваційних проектів доцільно: застосовувати консорціумне кредитування, що дозволило б нівелювати дефіцит сукупного капіталу банківської системи; пільгову ставку оподаткування прибутку кредитних організацій в частині

доходів, отриманих від кредитування промислового сектора; надавати для кредитування інноваційних проектів банками цільові ресурси центрального банку за більш низькими ставками. Доцільним є застосування до банків, що кредитують інноваційні проекти пільгового оподаткування, державних дотацій, що забезпечені державною та приватною гарантіями повернення кредитів, страхування кредитів.

ВИСНОВКИ

У дисертації наведено теоретичне узагальнення і запропоновано розв'язання актуального наукового завдання щодо вдосконалення фінансового забезпечення інноваційних проектів. До основних теоретичних та науково-практичних висновків, що відображають розв'язання основних завдань роботи, відповідно до поставленої мети дисертації належать:

1. Визначено кількісний та якісний підходи до з'ясування економічного змісту фінансового забезпечення. На основі синтезу обох підходів запропоновано трактувати фінансове забезпечення інноваційних проектів як сукупність можливостей суб'єктів господарювання щодо формування фінансових ресурсів в необхідних обсягах у визначений час та ефективно їх використання для реалізації інноваційних проектів.

Доведено, що наявні принципи фінансового забезпечення інноваційних проектів доцільно доповнити принципами: а) пріоритетності інноваційних проектів; б) чіткої диверсифікації джерел і форм фінансування; в) оптимізації структури джерел фінансового забезпечення.

2. Фінансове забезпечення інноваційних проектів розглянуто в розрізі: 1) рівнів економічної системи і виокремленням макрорівня (фінансові ресурси держави); мікрорівня (фінансові ресурси суб'єктів господарювання); 2) ланок фінансової системи і виділенням коштів державного та місцевих бюджетів, позабюджетних фондів; власні кошти підприємств; фінансові ресурси банківських установ та небанківських фінансових установ і організацій; кошти іноземних інвесторів; 3) елементів фінансового механізму, а саме суб'єкти, об'єкти, джерела, форми, важелі впливу. В результаті чого встановлено, що система фінансового забезпечення інноваційних проектів – це комплекс взаємопов'язаних елементів, який містить суб'єкти, об'єкти, джерела, форми, важелі впливу на формування й використання фінансових ресурсів для ефективного реалізації інноваційних проектів.

3. Визначено, що інноваційний проект – це комплекс документально затверджених взаємопов'язаних інноваційних заходів, спрямованих на створення, впровадження та реалізацію інновацій з метою отримання певного ефекту в умовах обмеженості термінів і фінансових ресурсів. Систематизовано класифікацію інноваційних проектів за ознакою ступеня включення етапів інноваційного процесу в життєвий цикл інноваційного проекту. Виділено два види інноваційних проектів: 1) з повним циклом, які включають всі етапи інноваційного процесу, а саме: фундаментальні і прикладні науково-дослідні роботи, дослідно-конструкторські та експериментальні роботи, етап комерціалізації інновацій; 2) з неповним циклом, які передбачають часткове виконання всіх вище вказаних етапів інноваційного процесу. Це дозволило розмежувати потенційні джерела та форми фінансового забезпечення

за інноваційними проектами з повним та неповним циклами та запропонувати диференціацію джерел фінансування інноваційних проектів за окремими етапами їх реалізації. Доведено необхідність зменшення питомої ваги державних і збільшення частки приватних джерел фінансування інноваційних проектів на кожному наступному етапі інноваційного процесу. Застосування такого підходу надасть змогу підвищити ефективність використання фінансових ресурсів в процесі реалізації інноваційних проектів.

4. У результаті проведеного аналізу встановлено: 1) основним джерелом фінансування інноваційної діяльності в Україні є власні кошти підприємств, частка яких у загальній структурі впродовж 2006-2010 рр. становить 60-85% (у 2010 р. – 59,4% або 4,8 млрд. грн., що на 0,4 млрд. грн. менше порівняно з 2009 р.); 2) скорочення обсягу фінансування інноваційних робіт за рахунок коштів державного бюджету, що становили лише 1-3% протягом 2006-2010 рр. Обсяг фінансування інноваційних робіт у 2010 р. за рахунок коштів державного бюджету скоротився на 40 млн. грн. і становив 87,0 млн. грн., що склало лише 1,1%; 3) низьку активність банків, вітчизняних та іноземних інвесторів. Вищезазначене підтверджує недостатність потенційних джерел формування фінансових ресурсів для належного забезпечення здійснення інноваційної діяльності й реалізації пріоритетних інноваційних проектів в Україні.

5. На підставі вивчення світового та вітчизняного досвідів систематизовано методи державної фінансової підтримки реалізації інноваційних проектів. Вони поєднані у дві групи: прямі – безповоротне бюджетне (державне фінансування) і поворотне бюджетне фінансування (державне кредитування) та непрямі – кредитні, податкові, амортизаційні, митні важелі. Автором з'ясовано, що державне фінансування здійснюють шляхом базового, програмно-цільового фінансування, державного замовлення, співфінансування проектів, здешевлення кредитів. Державне кредитування передбачає застосування пільгового кредитування проектів, використання прямих гарантованих державних позик.

Встановлено низьку активність держави у фінансуванні інноваційної діяльності, відставання України за показниками наукоємності ВВП, обсягу державних витрат на науку від розвинених країн світу, невідповідність основних пропорцій у джерелах фінансування (співвідношення між обсягами фінансування фундаментальних, прикладних досліджень та науково-технічних розробок) світовим нормам.

6. Дослідження фінансування інноваційних проектів за рахунок приватних фінансових ресурсів дозволило з'ясувати, що за умов бюджетного дефіциту та дефіциту власних коштів більшості суб'єктів господарювання важливим джерелом фінансового забезпечення мають стати кошти банківських і небанківських фінансових установ. Встановлено, що незначною залишається частка довгострокових банківських кредитів наданих суб'єктам господарювання (19,6% ВВП – 214,4 млрд. грн.) і зменшення фінансового забезпечення інноваційної діяльності за рахунок банківського кредитування (з 33,7% у 2008 р. до 7,8% у 2010 р.). Причинами слабкої спрямованості ресурсів банків на інноваційну діяльність є: низький рівень їх капіталізації; домінування короткострокових кредитів у кредитному портфелі банків, що пов'язане з нестачею довгострокових

пасивів; висока вартість кредитних ресурсів; відсутність правового врегулювання державного гарантування та страхування кредитів на інновації. Зроблено висновок, що основним інвестором, з огляду на низьку капіталізацію небанківських фінансових установ мають стати банки. Це можливе лише за умови їх захисту від ризиків, пов'язаних із наданням кредиту.

7. З метою виявлення та оцінки впливу державних і приватних джерел фінансування інноваційних проектів на ВВП країни на основі побудови кореляційно-регресійних моделей встановлено, що фінансування інноваційних проектів за рахунок державних і приватних джерел фінансових ресурсів позитивно впливає на обсяг ВВП. Результати кількісної реалізації моделей показали, що найбільші зміни в обсягах ВВП (779,64 млн. грн.) спостерігають за збільшення обсягів державних коштів, виділених на реалізацію інноваційних проектів на 1 млн. грн., що свідчить про вагомий роль і значення держави у цій сфері. Проведені розрахунки дали змогу спрогнозувати обсяги ВВП в Україні на 2011-2015 рр. Дослідження показало, що наявні обсяги фінансування інноваційних проектів ще не досягли тієї величини, за якої вплив інновацій на зростання обсягів ВВП країни матиме інтенсивний характер.

8. Для визначення ефективності інноваційних проектів запропоновано підхід щодо удосконалення показника чистої теперішньої вартості шляхом корегування грошового потоку від інноваційного проекту на величину фінансового важеля. Це дозволить врахувати ризик структури капіталу при прийнятті інвестиційних рішень. Застосування такого підходу сприятиме уточненню оцінки фінансової ефективності інноваційних проектів порівняно зі статичними методами. Дозволить точніше врахувати і проаналізувати вплив структури капіталу на рівень ефективності конкретного варіанту капіталовкладень.

9. Розроблено пропозиції щодо підвищення ефективності використання наявних фінансових ресурсів в процесі реалізації інноваційних проектів, зокрема через: запровадження низки законів про науково-технічну та інноваційну діяльність; удосконалення застосування програмно-цільових методів управління та реалізації науково-технічних й інноваційних пріоритетів; визначення пріоритетних напрямів фінансування інноваційних програм і проектів; забезпечення дієвості стимулів на основі реформування державної амортизаційної політики; спрямування ресурсів банківських і небанківських фінансових установ на реалізацію інноваційних проектів; створення умов для залучення потенційних учасників ринку венчурних інвестицій; застосування заходів для активізації залучення іноземних інвестицій.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

У наукових фахових виданнях:

1. Власова І. В. Особливості фінансування інноваційної сфери в розвинених країнах світу / І. В. Власова // Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. – 2009. – № 1. – С. 36–46 (0,4 друк. арк.).

2. Власова І. В. Передумови застосування фінансових важелів розвитку інноваційної сфери: сучасний стан і проблеми / І. В. Власова // Проблеми науки. – 2009. – № 2. – С. 16–21 (0,2 друк. арк.).

3. Власова І. В. Сутність та визначення інновацій як економічної категорії: теоретичний аспект / І. В. Власова // Економіка та підприємництво : зб. наук. пр. молодих учених та аспірантів. – 2009. – Вип. 22. – С. 12–18 (0,3 друк. арк.).

4. Власова І. В. Особливості венчурного фінансування розвитку інноваційної сфери в Україні / І. В. Власова // Проблеми науки. – 2009. – № 7. – С. 26–31 (0,3 друк. арк.).

5. Власова І. В. Розвиток інфраструктури інноваційної діяльності в Україні / І. В. Власова // Проблеми науки. – 2010. – № 2. – С. 26–32 (0,3 друк. арк.).

6. Власова І. В. Терміни та поняття інноваційної сфери / І. В. Власова // Ефективна економіка. – 2010. – № 11. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/index.php?operation=1&iid=379> (0,5 друк. арк.).

В інших виданнях:

7. Власова І. В. Удосконалення структури фінансового забезпечення інноваційної діяльності в Україні / І. В. Власова // Економіка і маркетинг в ХХІ сторіччі : матеріали 9-ї між нар. наук.-практ. конф. студентів і молодих вчених, Донецьк, 23–25 трав. 2008 р. – Донецьк : ДРУК-ІНФО, 2008. – С. 49–52 (0,2 друк. арк.).

8. Власова І. В. Державне регулювання інноваційної діяльності в Україні / І. В. Власова // Демократичні стандарти врядування і публічного адміністрування : матеріали наук.-практ. конф. за міжнародною участю, Львів, 4 квіт. 2008 р.: у 2 ч. – Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2008. – Ч. 1. – С. 47–52 (0,2 друк. арк.).

9. Власова І. В. Можливості розвитку венчурної галузі в Україні / І. В. Власова // Економічне відродження України : матеріали VI між нар. наук.-практ. конф., Київ, 22 трав. 2009 р. – К. : Дорадо-друк, 2009. – С. 209–211 (0,2 друк. арк.).

10. Власова І. В. Актуальні проблеми та заходи державної підтримки інноваційної сфери в Україні / І. В. Власова // Демократичне врядування: наука, освіта, практика : матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. участю, Київ, 29 трав. 2009 р. : у 4 т. – К. : НАДУ, 2009. – Т. 3. – С. 189–191 (0,1 друк. арк.).

11. Власова І. В. Важелі реалізації фінансової політики в інноваційній сфері України / І. В. Власова // Інвестиційні та інноваційні складові розвитку внутрішнього ринку України в умовах глобалізації : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. молодих вчених, аспірантів та студентів, Київ, 5-6 листоп. 2009 р. – К. : Київ. нац. ун-т імені Тараса Шевченка, 2009. – С. 81–82 (0,2 друк. арк.).

12. Власова І. В. Фактори дестабілізації банківської системи України та їх вплив на інвестиційний процес у період кризових явищ / І. В. Власова // Фінансово-кредитний механізм активізації інвестиційного процесу : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., Київ, 22 квіт. 2010 р. – Київ : КНЕУ, 2010. – С. 72–74 (0,1 друк. арк.).

13. Власова І. В. Проблеми розбудови в Україні моделі інноваційного розвитку економіки / І. В. Власова // Научные исследования и их практическое применение. Современное состояние и пути развития 2010 : материалы междунар. науч.-практ. конф., Одесса, 4-15 октяб. 2010 р. Т. 10. Экономика. – Одесса : Черноморье, 2010. – С. 31–32 (0,1 друк. арк.).

14. Власова І. В. Розвиток фондового ринку як потенційного джерела інноваційного фінансування / І. В. Власова // Реформування фінансової системи та

стимулювання економічного зростання в нестабільній економіці: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. молодих вчених і студентів, Дніпропетровськ, 23 берез. 2011 р. – Дніпропетровськ : Вид-во ДУЕП ім. Альфреда Нобеля, 2011. – С. 291–293 (0,1 друк. арк.).

15.Онишко С. В. Фінансове забезпечення інноваційного розвитку в Україні / С. В. Онишко, І. В. Власова // Вісн. кредит.-екон. ф-ту Київ. нац. екон. ун-ту імені Вадима Гетьмана : зб. наук. пр. – К. : КНЕУ, 2011. – Вип. 1 – Режим доступу : http://kef.kneu.edu.ua/get_file.php?id=72. *(особистий внесок здобувача – визначення тенденцій сучасного стану інноваційної діяльності в Україні)* (0,4 друк. арк.).

АНОТАЦІЯ

Власова І.В. Фінансове забезпечення інноваційних проектів. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.08 – Гроші, фінанси і кредит. – ДВНЗ “Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана”, Київ, 2012.

У дисертації досліджено загальнотеоретичні засади фінансового забезпечення інноваційних проектів та обґрунтування практичних рекомендацій щодо формування та ефективного використання фінансових ресурсів в інноваційній діяльності. Узагальнено наукові підходи до тлумачення поняття “фінансове забезпечення”; з’ясовано і уточнено економічний зміст дефініції “інноваційний проект”; розкрито економічний зміст та структуру системи фінансового забезпечення інноваційних проектів. Здійснено дослідження стану, структури та динаміки фінансового забезпечення інноваційної діяльності. Систематизовано напрями та проведено оцінку державної фінансової підтримки реалізації інноваційних проектів. Досліджено фінансування інноваційних проектів за рахунок приватних фінансових ресурсів.

Визначено кількісні параметри впливу державних і приватних джерел фінансування інноваційних проектів на ВВП країни на основі кореляційно-регресійного аналізу. Удосконалено підходи до оцінки ефективності інноваційних проектів. Обґрунтовано пропозиції щодо підвищення ефективності наявних фінансових ресурсів в процесі реалізації інноваційних проектів.

Ключові слова: інновація, інноваційна діяльність, інноваційний процес, інноваційний проект, система фінансового забезпечення інноваційних проектів, фінансова система, фінансовий механізм, фінансове забезпечення, фінансові ресурси.

АННОТАЦИЯ

Власова И.В. Финансовое обеспечение инновационных проектов. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.08 – Деньги, финансы и кредит. – ГВУЗ “Киевский национальный экономический университет имени Вадима Гетьмана”, Киев, 2012.

Диссертационная работа посвящена исследованию теоретических и практических основ финансового обеспечения инновационных проектов субъектов

хозяйствования в Украине.

В диссертационном исследовании систематизированы научные достижения, в частности подходы к определению понятия “финансовое обеспечение”; уточнен экономический смысл дефиниции “инновационный проект”; раскрыта экономическая сущность и структура системы финансового обеспечения инновационных проектов.

В диссертации предложена авторская трактовка, согласно которой финансовое обеспечение инновационных проектов – это совокупность возможностей субъектов хозяйствования по формированию финансовых ресурсов в необходимых объемах в определенное время и эффективное их использование для реализации инновационных проектов.

Доказано, что существующие принципы финансового обеспечения инновационных проектов необходимо дополнить: принципами приоритетности инновационных проектов, четкой диверсификации источников и форм финансирования, оптимизации структуры источников финансового обеспечения.

Установлено, что система финансового обеспечения инновационных проектов – это комплекс взаимосвязанных элементов, содержащий субъекты и объекты, источники, формы, рычаги влияния на формирование и использование финансовых ресурсов для эффективной реализации инновационных проектов.

Систематизировано классификацию инновационных проектов по признаку степени включения этапов инновационного процесса в жизненный цикл инновационного проекта. Выделены два вида инновационных проектов: 1) с полным циклом, которые включают все этапы инновационного процесса; 2) с неполным циклом, которые предусматривают частичное выполнение этапов инновационного процесса. Это позволило разграничить потенциальные источники и формы финансового обеспечения по инновационным проектам с полным и неполными циклами, а также предложить дифференциацию источников финансирования инновационных проектов по отдельным этапам их реализации.

Проведенный анализ состояния, структуры, динамики финансового обеспечения инновационной деятельности в Украине позволил констатировать недостаточность потенциальных источников формирования финансовых ресурсов для надлежащего обеспечения проведения инновационной деятельности и реализации инновационных проектов в Украине. Проанализировано финансирование инновационных проектов за счет частных источников финансовых ресурсов.

В работе исследована взаимосвязь между государственными, частными источниками финансирования инновационных проектов и ВВП страны. С этой целью построены корреляционно-регрессионные модели. Результаты количественной реализации моделей показали, что наибольшие изменения в объемах ВВП (779,64 млн. грн.) наблюдают при увеличении объемов государственных средств, выделенных на реализацию инновационных проектов на 1 млн. грн. Это свидетельствует о важной роли и значении государства в этой сфере. Исследование показало, что существующие объемы финансирования инновационных проектов еще не достигли той величины, при которой влияние инноваций на рост объемов ВВП будет иметь интенсивный характер.

Для определения эффективности инновационных проектов предложен подход по совершенствованию показателя чистой приведенной стоимости путем корректировки денежного потока от инновационного проекта на величину финансового рычага. Применение такого подхода будет способствовать уточнению оценки финансовой эффективности инновационных проектов по сравнению со статическими методами. Позволит более точно учесть и проанализировать влияние структуры капитала на уровень эффективности конкретного варианта капиталовложений.

Разработаны предложения по повышению эффективности финансовых ресурсов в процессе реализации инновационных проектов, в частности: принятие ряда законов о научно-технической и инновационной деятельности, совершенствование применения программно-целевых методов управления и реализации научно-технических и инновационных приоритетов, определение приоритетных направлений финансирования инновационных программ и проектов, обеспечение действенности стимулов на основе реформирования государственной амортизационной политики, направление ресурсов банковских и небанковских финансовых учреждений на реализацию инновационных проектов, создание условий для привлечения потенциальных участников рынка венчурных инвестиций, проведение мероприятий по активизации привлечения иностранных инвестиций.

Ключевые слова: инновация, инновационная деятельность, инновационный процесс, инновационный проект, система финансового обеспечения инновационных проектов, финансовая система, финансовый механизм, финансовое обеспечение, финансовые ресурсы.

ANNOTATION

Vlasova I.V. Financial Provision of Innovative Projects. – Manuscript.

A thesis for the Scholarly Degree of Candidate of Economic Sciences in Speciality 08.00.08 – Money, Finance and Credit. – SHEE «Vadym Hetman Kyiv National Economic University», Kyiv, 2012.

Dissertation work is devoted to the questions of investigation of theoretical bases and practical aspects as to the development of the system of financial provision of innovative projects in Ukraine.

The concept, the essence and kinds of innovative projects of interrelation with innovative process has been revealed, the concept of “the innovative project” has been specified. The economic essence and the structure of the system of financial provision of innovative projects has been exposed. The features of financing of innovative activity and implementation of innovative projects in Ukraine by analyzing existing and potential sources of funding have been defined. The indicator of financial provision of innovative projects on financing sources has been modelled. Methodical approaches to an estimation of the efficiency of innovative projects have been improved. The Directions of reforming of the system of financial provision of innovative projects in the context of sources and forms of financing have been suggested.

Key words: innovation, innovative activity, innovative process, innovative project, financial system, financial mechanism, financial provision, financial resources, system of financial provision of innovative projects.